

מראי מקומות- בבא קמא נ"ה

דברים בטלים, וא"כ נמצא דהספד היינו שחסו עליו מן השמים ופדאוהו.

(ד) **משום דרבו בהד הדדי- בביאור דבר זה, כ' הרמב"ם (כלאים ט', ד')** שני מיני בהמה או חי' שדומין זל"ז, אע"פ שמתעברין זה מזה ודומין זה לזה, וכו'. **והרשב"א הביא מהראב"ד דפי' שזה מגדל אפרוחים של זה וזה מגדל אפרוחים של זה כאילו הן מין א' (וכ' דאין לומר דמרבו אהדדי היינו דמגדלים זה עם זה, דהא כבשים ועזים גדלים אלו עם אלו והן ב' מינים לכלאים).**

(ה) **אווז ואווז הבר- כ' הגליון מהרש"א והמהרצ"ח בשם תשו' צמח צדק (ס"ס כ"ט)** דמכאן ראי' דאווז הבר הוא עוף טהור, דאל"כ ודאי הוה כלאים.

(ו) **המנהיג בעיזא ושיבוטא מהו- ע' ברמב"ם (כלאים ט', ח')** דנקט דשיבוטא הוא עז הים, ולא דג, כפרש"י אצלנו. וביאר המהר"י קורקוס (שם, י"א), דס"ל להרמב"ם דכיון דכל מה שברא הקב"ה ביבשה ברא גם בים, א"כ ע"כ חי' הוא ולכן טמאה היא, ושפיר ס"ל להרמב"ם דאסור מן התורה (על הצד דכלאים הוא).

(ז) **המנהיג בעיזא ושיבוטא מהו- הק' בדברות משה (ל"ג, ענף א'),** למה לא יתחייב, הרי סכ"ס הוא מנהיג בב' מינין. ועוד הק', מהו קו' הגמ' מחטה ושעורה, הרי ודאי חלוק וחלוק, דהא חו"ל הוא מקום שאין בו דין כלאים, וא"כ ודאי אין צד לאסור, ומה ענין לכאן. וביאר, שיש לחקור בגדר איסור כלאים בהרבעה והנהגה. האם האיסור מה שהוא עושה המעשה בב' מינים, או דלמא האיסור הוא מה שמחבר הב' מינים. דהיינו, דיתכן שהוא עושה מעשה בב' מינים, אבל הם אין מתחברים להדדי כלל. וביאור דזהו שאלת הגמ' בעיזא ושיבוטא, הרי כיון דעיזא ביבשה ושיבוטא בים, א"כ אין שייך בזה חיבור, אבל סכ"ס הוא עושה המעשה בב' מינים, ומהו האיסור. ועפ"ז ביאר ראיית

(א) **מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב, וכו'- מבואר בסוגיין דדברות ראשונות היינו מה שנכתב בלוחות הראשונות, ודברות אחרונות הם מה שנכתבים בלוחות שניות. אולם אכתי יש לע', איזה דברות נאמרו בסני. ואולי י"ל, דכמו דזכור ושמור בדבור א' נאמרו, כמו כן כל השינויים בין הדברות ראשונות ואחרונות נאמרו בב"א. ואולי זהו כוונת תוס' במש"כ דאחרונות וראשונות חדא מילתא היא. אולם ע' בפני יהושע דכ' דאף דבמדרשים מבואר דזכור ושמור ושקר ושוא וכו' בדבור א' נאמרו, אי"ז שייך בהא דלמען ייטב לך, דלא כתי' אלא בדברות אחרונות. ולכן פי' ע"פ מה דאי' במכילתא דהקב"ה בעצמו הגיד פעמים העשרת הדברות, בראשונה אמר כל הדברים בדבור א' וחזר ופרשם. ומזה הטעם נאמרו פעמים בתורה, בפ' יתרו ובפ' ואתחנן, והשנוי ג"כ חי' בלשון הקב"ה בעצמו. ועע"ש שצייד לומר דמה שאמר משה רבנו העשרת בדברות בערבות מואב בפ' ואתחנן, הם חי' בשינוי לשון קצת ממה שאמר הקב"ה הדברות בפ' יתרו, וכמו מצינו הרבה דברים שנאמרו בתורה ונאמרו בשינוי לשון בספר דברים, ולפי"ז לא נאמרו הדברות אלא פעם א' בלבד.**

(ב) **א"ל עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב, שאלני אם נאמר בהן טוב- ע' בתוס' בב"ב (קיג. ד"ה תרוייהו) דהביא ראי' מכאן דפעמים שהאמוראים לא היו בקיאיין בפסוקים. וכבר תמה הפני יהושע כאן על זה, איך שייך שלא ידע האמורא מה שידעו תנוקות של בין רבן, וע"ש שהאריך לבאר על דרך דרוש. וע"ע במהרש"א דביאר דקו' הגמ' לא חי' למה נאמר "טוב" בלוחות אחרונות ולא בראשונות, דזה שפיר חי' יכול לפרש, אלא למה לא נאמר האות "ט" בכלל בדברות ראשונות [ואולי זה קל טפי להבין דלא ידע מיד אם נאמר בהן 'ט' או לא].**

(ג) **הרואה הספד בחלומו וכו'- פרש"י, דהיינו דתיבה זו לבד הראוהו. ופי' המהרש"א, שהה"א במקום חי"ת, שהרי אין חלום בלא**

אינו מזיק, וא"כ אינו חייב א"כ ממונו הוא, אבל בור הרי הוא דבר המזיק בעצם, והוא נעשה שלא ברשות, וא"כ הרי אפי' אם רק סילק שמירתו הרי הוא חייב על הזיקו.

(א) **שאני שן ורגל דהתורה מיעטה בשמירתן-** לכאור' ק', כיון דיהי' חייב על קרן בכה"ג, דלגבי קרן צריך שמירה מעולה, א"כ לימא דתחלתו בפשיעה כלפי קרן, וסופו באונס כלפי רגל, וא"כ צריך להיות חייב כל זמן שלא שמר שמירה מעולה. וכ' הנמוקי יוסף (ט: בדפיו, ד"ה מתני' מפני) "דכי אמרי' תחלתו בפשיעה [כו']", פשיעה גמורה קא אמרי'... דאלת"ה, רגל דפטרי' רחמנא בשמירה פחותה היכי משכחת לה, כיון דלגבי קרן לא הוי שמירה, ליהוי כתחלתו בפשיעה וסופו באונס וליחייב, אלא לאו ש"מ כדפי' הרמ"ה ז"ל". עוד יש ליישב ע"פ מש"כ הים של שלמה (פרק ב', סי' י"ט) "ולא שייך לומר תחילתו בפשיעה אלא אאב אחד" (והוא כ' כן להיפוך, דאין שייך לומר דכיון דפשע כלפי שן ורגל, צריך להיות חייב גם נ"ש על קרן, אבל בסוגיין לכאור' יכולין לומר כן גם מקרן לשו"ר).

(ב) **וקמ"ל דשן ורגל דמועדין הוא- פי' התורת חיים, כלומר, דוקא בשן ורגל, דמועדין מתחלתן, הוא דסגי להו בשמירה פחותה, אבל קרן מועדת לא. אלא דהק', איזה סברא היא זו, וכי בשביל שהן מועדין מתחלתן לא בעינן שמירה כולי האי. ותי' דאה"ג, כיון דמועדין הן מתחלתן, ולא עבר הבעלים על שום התראה, לכך לא מחייבין לי' כששמרו שמירה פחותה. ועע"ש שיישב באו"א, ע"פ הדרשות שדרש הגמ' לעיל לפרש למה תם צריך שמירה מעולה ומועד סגי לי' בשמירה פחותה.**

(ג) **ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים- כ' רש"י בגיטין (נג.), דחייב בדיני שמים היינו "פורענות לשלם רשעים, שתנכוין להפסיד את ישראל". וע' במאירי (נו. ד"ה כל) שכ' "כל שכתבנו עליו כאן שהוא חייב בדיני שמים, פירושו שהוא חייב בו בהשבוך, הא לענין איסור אף מה שהוא פטור בו מדיני שמים, איסור מיהא יש**

הגמ' מחטה ושעורה, דהיינו דלכאור' זה תלוי ג"כ בשאלה זו. דהיינו, דהא סכ"ס נזרע החטה בתערובת, אבל אין שייך להעשות חבור בזה, כיון שא' מהן אינו נאסר (ע"ש שביאר זה יותר, וע"ש עוד מה שביאר דיחוי הגמ', ואכמל"י).

(ח) **חוצה לארץ לא מקום חיובא- פי' המנחת שלמה (שו"ת, חלק ג', סי' נ"ז, אות ב')** דהיינו דכדי ליאסר משום דין כלאים, צריך להיות דשניהם בני חיובא נינהו, אבל אם רק א' בר חיובא והשני לאו בר חיובא, בזה לא שייך האיסור כלאים.

הכונס

(ט) **נפרצה בלילה וכו'- כ' תוס' דאע"ג דקתני דנעל בפניה כראוי פטור, מ"מ איצטריך למתני דנפרצה בלילה פטור, דהא ביום חייב בנפרצה, דהא קלא אית לי' למילתא ומסתמא ידע. ופי'המהרש"א דנראה דרישא דנעל בפניה כראוי פטור מיירי אף ביום, דמיירי ביצאה בפתיחת הדלת, דלית בי' קלא, ופטור אף ביום, כיון דנעל בפניה כראוי, משא"כ בנפרצה, דמיירי בנפילת כולת, דאית בה קול וחייב ביום. עוד תי' תוס', דאפי' אם נודע לו בלילה שנפרצה, מ"מ פטור מהזיקה, דאין לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה באפילה. ויש לע', איזה פטור הוא זה, הרי לכאור' סכ"ס אי"ז אונס, והו"ל להתחייב. וביאר הגרנ"ט (קכ"ב) שהוא משום דאין אדם מחוייב לשמור ממונו שלא יזיק יותר מן הרגילות, וכיון דאפילה אי"ז הדרך לטרוח, א"כ זהו גופא הוי פטור מלשומרו אז.**

(י) **הוציאוה לסטים, לסטים חייבין- מבואר דהיכא דרק פרצוה לסטים, ולא הוציאוה, אף הלסטים פטורים, וכמש"כ תוס'. והק' הקהלות יעקב (ב', ד"ה וא"ת), מ"ש מנטל הכיסוי מבור דחייב על היזק שנעשה בבור על סילוק שמירתו, הרי כאן ג"כ הוא סילק השמירה, וא"כ צריך להיות חייב ג"כ משום זה. ותי' דשאני בור, דהחיוב של בור הוא מה שעשה המזיק, אפי' אם אינו שלו, אבל שור אינו חייב אלא אם שלו הוא, דהא אי אפקרי' פטור על נזקיו. והביאור הוא, דהשור בעצם**

בו, אלא לענין השבון נאמרה. ומכאן כתבו גדולי הדורות שכל שנאמר עליו חייב בדיני שמים, פסול הוא לעדות עד ששייב". ולכאור' נח' רש"י והמאירי, אולם ע' בחזון איש (ב"ק ה', ד') דכ' "והאי חייב בדיני שמים אינו ר"ל דאסור לעשות כן והעושה כן עבירה היא בידו, וכדמשמע לכאור' מל' רש"י גטין נג., אלא ר"ל דאינו יוצא יד"ש עד שישלם" [ויש לעי' אם זהו כהמאירי, או דלמא לפי המאירי הוי ממש חיוב תשלומין רק דב"ד אינו יכול לתובעו ממנו, משא"כ לשי' רש"י לפי החזו"א הרי הוא יכול לבטל העונש ע"י התשלומין, אבל אינו מחוייב לעשות כן]. וע' בדבר אברהם (ב', ל"ב, ט"ז, בהגה"ה) שכ' לחלק בין חיוב בידי שמים דסוגיין וחיוב בידי שמים דקלב"מ, דהא כ' היש"ש (הובא בש"ך [חומ"מ כ"ח, ב']) דבהני ד' דברים אע"ג דחייב בידי שמים לא מהני תפיסה, משא"כ בקלב"מ מהני תפיסה. וביאר הדב"א שהוא משום דכאן הרי אין חיוב תשלומין כלל, רק איסורא הוא דרביץ עלי', רק שיכול לתקן האיסור ע"י תשלומין, וא"כ אין שייך בזה תפיסה. אולם ע' בחי' רעק"א על השו"ע שם שכ' דמח' ראשונים הוא אם מהני תפיסה בחייב בדיני שמים או לא [ולכאור' י"ל דתלוי במח' רש"י והמאירי, דלפי רש"י דאין שום חיוב ממון, לא מהני תפיסה, אבל לפי המאירי דבאמת יש חיוב ממון, ממילא שייך ג"כ תפיסה].

(יד) פטור מדיני אדם- פרש"י, קסבר גרמא בניזקין פטור. וכ' הש"ך (חומ"מ שפ"ו, ד') דלכאור' יש להעיר, הרי כ"ע מודו דגרמא בנזקין פטור, וא"כ למה כ' רש"י "קסבר", דמשמע דיש מח' בדבר. וכ' דמבואר מכאן דס"ל לרש"י דאין חילוק בין גרמא לגרמי, וא"כ מאן דדאין דינא דגרמי חולק אהא דאמרי' בכ"ד דגרמא בנזקין פטור (ודלא כשי' כמה ראשונים דס"ל דיש לחלק בין גרמא ובין גרמי, דאף דגרמא פטור, מ"מ גרמי חייב).